

A víz igen sok meszet tartalmaz. A szivárgóra hulló faleveleket 1—2 hónap alatt teljesen befedi a kiváló mészkő. A vízsordogálás útjába eső mohapárnák is „megkövesednek” — megtartva alakjukat.

Környezetük növényzete összetételében teljesen eltér a hegységben található növényzettől. A főbb képviselők az alábbiak: hegyi juhar (*Acer pseudo-platanus* L.), korai juhar (*Acer platanoides* L.) bükk (*Fagus sylvatica* L.) a sziklán virágos kőris (!) (*Fraxinus ornus* L.), madárcseresznye (*Prunus avium* L.), és kislevelű hárs (*Tilia cordata* Mill.) nő. Cserjék közül a mogyorós hólyagfa (!) (*Staphylea pinnata* L.) jelentős előfordulása különös jelenség, mert az egész hegységben csak ezen a helyen találtam meg. A gimpáfrány (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.), előfordulása ugyancsak feltűnő; a hosszú szurdokvölgy más részén nem található. A mohák közül a *Conocoecephalum conicum* (L.) Dum. és a *Mnium cuspidatum* (L.) Leyss fordul elő

A mésztufának ezek a jelentős előfordulásai, — mint a Pilis hegység ritkaságai, — nagyobb érdeklődésre tarthatnak számot a geológusok, a geográfusok, és a szakterület iránt érdeklődők körében. A további pusztulás, s az esetleges emberi pusztítás megakadályozására a két legjelentősebb képződményt és környezetét természetvédelmi területté kellene nyilvánítani.

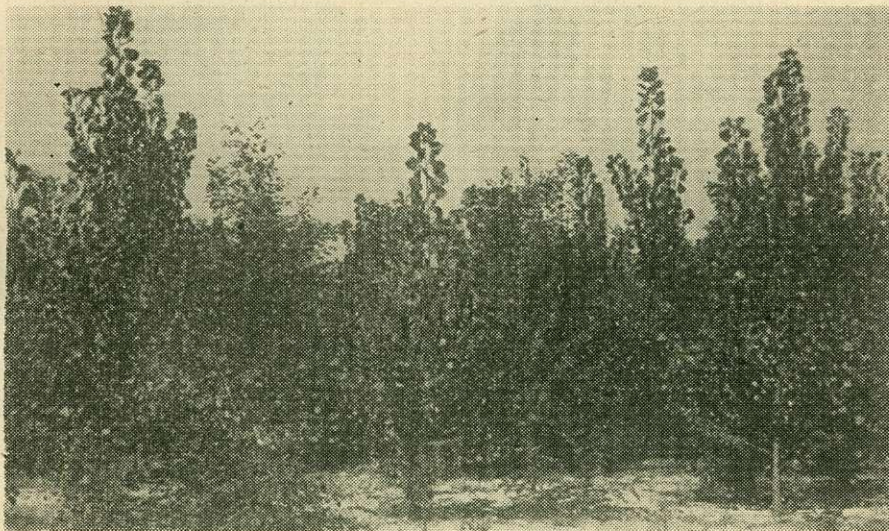
Hajdúsági nyárkonferencia

Új elnökségünk munkatervének egyik lényeges pontja tanulmányutaknak, anketóknak szervezésével az erdőgazdálkodás fejlesztése szempontjából legidőszerűbb kérdések megvitatása, egy-egy fontos gazdálkodási kérdésnek sokoldalú megvilágítása, az általánosan belül egyes szakfeladatok sajátos táji megoldásának kialakítása. Ennek az elgondolásnak a jegyében tartotta az Egyesület debreceni csoportja az Erdőművelési Szaksoport közreműködésével táji nyárkonferenciáját az elmúlt év október 10—11-én a Hajdúsági Áll. Erdőgazdaság területén. A konferencia egybehívása a nyárasításon belül több kérdés felvetését szorgalmazta. Az egyik legfontosabb felvetés a más fafajok rovására tervezett területbiztosítás helyességét kívánta indokolni. A nyárfajta választása, különösen az óriásnyár-olasznyár növekedésének, termőhelyigényének összehasonlítása is bizonytalanságokat rejt magában. Az elégtelen nyárasok telepítése, az elegyített nyárasok kérdése is tisztázásra vár. Részben az előadások, főleg azonban a helyszíni bemutatók tárták a résztvevők elé a feltevéseket.

A nyárasítás egész erdőgazdaságunknak változatlanul legfontosabb kérdése — magában hordja a faimportunk megszüntetésének, fejlődő faiparunk nyersanyag-ellátásának kulcsát. Különösen fontos a telepítő jellegű erdőgazdaságokban és ezek között a Hajdúsági Erdőgazdaságban. A telepítés múltját, a nyártermesztési lehetőségeket *Lesznyák József*, az erdőgazdaság főmérnöke ismertette a konferencián. Előadása szerint a nemesnyárasok telepítése viszonylag későn — az 1920-as évek elején — kezdődött a korainyárral és a harmincas évek derekán az óriásnyárral. A telepítésben a felszabadulással átmeneti megtorpanás állt be és döntő változást csak az 1954 évi erdőgazdaságfejlesztési határozat hozott. Ennek hatására létesültek a nagyüzemi csemetekertek és nagyrészt ezek jó minőségű erdősítési anyagából keletkezett az Erdőgazdaságnak ma kereken hét és félezer hektárnyi nyárasa — összes erdejének 15%-a. Az Erdőgazdaság fejlesztési terve a távlatban megduplázza ezt a számot. A területnyerést szinte kizárólag fafajcserével tervezik. A Tiszaártéren a gyenge kőris állományokat, a nyírségi részen pedig a jobb akácosokat és az egyéb-

ként is kitermelésre kerülő első termőhelyi osztályú tölgyeseket tervezik lecserélni. A pontosan alátámasztott gazdasági számítások azt mutatják, hogy az V. tho-u nemesnyár 30 éves korra hektáronként 34 000 forinttal többet termel, mint az I. tho-u akác. A nyárral elegyes akácos ilyen körülmények között fatömegben 52 m³-rel, értékben 10 000 Ft-tal hoz többet hektáronként. Ez indokolhatja tehát a fafajcserét.

A távlati nyárasítási terv termőhelyi alapjait *Papp Mihály* erdőművelési előadó ismertette. Sorra vette a Nyírség, Nagykun—Hajduhát, Körös-vidék és Tisza-hullámter különböző talajtípusait a nyártelepítés szempontjából, jó felkészültséggel értékelte a gazdaságilag számba jöhető termőhelyeket, minden esetben állást foglalva a tervezhető nyárfajok, nyárfajták kérdésében is. Előadásában a termőhelyek ismertetését a genetikai talajtípusokra, a hidrológiai és csapadékviszonyokra építette fel, de elmulasztotta megjelölni a vízgazdálkodási fokot, amit az egyes termőhelyek képviselnek. Ez megnehezítette a kapcsolódást *Becsky Lászlónak*, az erdőművelési csoportvezetőnek előadásához, aki a megjelenő technológiai utasítás alapjaira helyezkedve a tervezhető nyárállomány-típusokat viszont vízgazdálkodási fokozatok szerint határozta meg. Alapvető célként *Becsky* a nagyüzemű gazdálkodás mellett foglalt állást,

Kétnyaras ónyár-akácos a bánki erdészet területén

az apró erdőrészletek eltüntetésével. Ugyanez a nagyvonalúság jellemezte nagy gyakorlati tapasztalatról tanúskodó rendszerezését is. A beszámoló előadások sorát *Botos Géza*, fásítási előadó zárta, a fásítások nyártermesztési jelentőségének méltatásával. Rámutatott arra, hogy a megye nyárasainak 60%-a erdőn kívüli területen jött létre. Az új lehetőségek között kiemelte a mezőgazdasági termeléssel összekötött, ún. „olasz rendszerű” nyártermesztés jelentőségét. A megyében több termelőszövetkezet is folytat vele kísérleteket. Siker esetén rövid idő alatt számottevő faanyaghoz juthatunk ezen keresztül, a mezőgazdaságilag hasznosított területek kiterjedésének csökkentése nélkül.

A gyakorlati szakemberek előadásait az ERTI kutatói bírálták és helyesbítették, egészítették ki — attól függően, hogy megítélésük szerint mi volt a helyén. Szinte szigorlati vizsgának tűnt a konferencia, amelyen a gyakorlat emberei nyilvánosságra hozták ebben a fontos szakkérdésben kialakított nézeteiket — kértek és kaptak megerősítést vagy helyreigazítást. Kitűnt ennek során, hogy még az egyszerűbb kérdésekben is gyakori a nézetkülönbség. Így például a nyárok vágáskorát illetően még egy ilyen szűk kis körben — mint amilyen egy helyi csoport, ahol a gondolatok kicserélése szinte naponta történhet — egymástól élesen elkülönülő felfogás uralkodhat. *Becsky* a 6—10 éves kort jelöli „rövid” vágáskorként, a 11—15 évest „közepes”-nek és már 16 év felett „hosszú”-nak. Ugyanakkor ez *Lesznyák* szerint csak 30 évtől „magas”. *Harmath Béla*, tudományos munkatárs — aki ugyan nem tartozik a cso-

portba —, a 20—25 éves vágáskort „nem hosszú”-nak tartotta a hozzászólásában. Az egészét *Tóth Béla*, az ERTI Tiszántúli Kísérleti Állomásának vezetője tette helyre; rámutatva, hogy a szakirodalom a 6—10 éves kort csak „igen rövid”-nek ismeri és általában csak előhasználati állományt kezelünk ezzel, „rövid” a 11—15 éves kor általában, a „hosszú”-t pedig a fajta differenciálja, korai esetén 30 év felett, óriás esetében pedig 20 év, vagy ennél idősebbre.

Másik, igen figyelemre méltó kérdésként merült fel a termelési cél bizonytalansága. A decemberi igazgatói értekezleten elhangzott főigazgatói iránymutatás, de minden korábbi, hasonló jellegű megnyilatkozás is a papír- és cellulózfa, a vékonyabb választékok tömeges termelésének fokozására hívja fel a figyelmet. Ezeknek hatását a rostfa átvétele körül az utóbbi időben tapasztalható nehézségek rombolják. Így támadhatott Lesznyákban kétely afelől, „hogyan a rövid vágásfordulóval kitermelt nyára-

Ahol a réti talaj nem kapott homokborítást, vagy csak vékonyabb rétegben, ott a nyárok növekedése négy év alatt 9—10 méteres

sok farost anyaga értékesíthető lesz-e a jövőben vagy sem”. Faanyaggazdálkodásunk bizonytalanságára utalt *dr. Babos Imre*, tudományos osztályvezető is leszögezve, hogy „az első fafajpolitikai, tervezési feladat tehát az egyre több fatömeget adó nyár-választékok elhelyezésének, felhasználásának tisztázása lesz”. Ezeket a bizonytalanságokat az előbb említett főigazgatói állásfoglalást követően a faipar átvevő készsége remélhetőleg eloszlatja. Babos rámutatott azonban arra is, hogy az óriásnyárat nem lehet nélkülözni a homokon és a nemesnyár ültetése során feltétlen helyeselhető az akác-nyár elegyes célállományok termelése, az olasznyár felkarolása. Nagyon helyes volt *Horváth Endréné* tudományos munkatárs megnyilatkozása a konferencián: „...nyártelepítéseinke zömét a vékonyabb választékok előállítására kell fordítani... vastagabb méretű választékok előállítására nagyrészt elegendő lesz a fásításokból nyerhető anyag... üzemi nyárasaink zömét a rövid vágáskorú, vékony szerfát szolgál-

tató állományok fogják adni". Határozottan eredeti elgondolása első pillanatra meg-
hökkenő talán, de a nemesnyáraknál szükséges mesterséges törzsnevelésre gondolva
mégis kézenfekvőnek, gyakorlatiasnak látszik.

Az előadótéremben folyt konferenciát szabadtéri bemutató követte. Ezen *Papp Mihály* és *dr. Babos Imre* teremtették meg a kapcsolatot az előadások szövege és a
terepen látottak között. Bemutatásra került többek között Újfehértó (Téglás) határá-
ban az Erdőgazdaság és az ERTI közös, az egyik KGST-feladat megoldását szolgáló,
országos méretű kísérletsor egyik telepítése, ez a hajdúhadházi erdészet 75 hektá-
ros, összefüggő nyártelepítésének közepére helyezve hivatott a táji természet nyár-
fajtaválasztásának kérdésében állásfoglalásunkat megkönnyíteni. Igen szemléletes volt
Hajdúbagoson egy középkorú akácospól kimagasló, tág hálózatos óriásnyárnak bemuta-
tása. A teljesen egészséges nyárfák az akáccal elegyítés és a szabadon álló, nem
szorongó nyárfakoronák helyességét igazolták. Mikepércsen egy, a hosszabb lejáratú
talajvízszint ingadozást nyomon követő, a termőhelyéhez ennek következtében jól
alkalmazkodó, kétféle vízfelvevő gyökérrészletet kialakító, 29 m magas, akáccal elegyes
óriásnyár-állományban gyönyörködhetek a tanulmányút résztvevői. Halápon ízelítőt
kaptak arról, hogyan kívánja változó minőségű termőhelyeken az Erdőgazdaság soros
elegyítéssel, az akác és óriásnyár váltakozó ültetésével a termőhely eltéréseit kiegyen-
súlyozni. Végül Bánkon ötfajta nemesnyár soronként változó versengését figyelheték
meg az érdeklődők s ennek során szemléletes volt a kétfajta nyár: az óriás- és az
olasznyárak fej-fej melletti vetélkedése.

Helyesnek bizonyult tehát a lazább — legalább időben lazított — hálózat mellett
az óriásnyár telepítése, az elegyetlen foltok mellett az akác-óriásnyár elegyítése. Az
olasznyár ígéretes fajta a homoki termőhelyeken is.

A konferencia és az azt követő erdőjárás a gyakorlat és a tudományos kutatás
összefonódását, kölcsönös egymásra utaltságát és megértését bizonyította.

A helyileg kétségtelenül gyümölcsöző eredményeken túl igen szemléletesen iga-
zolta az elnökség elgondolásainak a helyességét is. Szükség van minél több hasonló
rendezvényre, mert ezek nagymértékben biztosíthatják a legfontosabb irányelvek
helyes adaptálását, eredményesen tárhatják fel az esetleg kialakulóban levő kevésbé
helyes nézeteket és mindezzel igen hatásosan szolgálhatják erdőgazdaságunk további
fejlesztését.

Jerome René

Váltakozó vízgazdálkodású tölgyes erdőtípus

SZODFRIDT ISTVÁN — TALLÓS PÁL

Az elmúlt évtizedben erdész szakközönségünk részéről egyre erősbödött az
a kívánság, hogy erdőművelési ténykedéseinket az eddiginél korszerűbb, bioló-
giai alapokra kell helyezni. Ez a törekvés hozta létre nálunk is az erdőtípológiai,
termőhelytípológiai összeállításokat s ezzel olyan alapot sikerült teremtenünk,
amely a termőhelyi tényezők összhatásán alapul, azokat messzemenően figye-
lembe veszi. Az üzemi gyakorlatban legelterjedtebb, országos érvényű erdőtípo-
lógiai rendszerezést *Majer Antal* készítette el. Majer köztudomásúlag a típusok
elhelyezéséhez egy koordináta rendszert használ fel, amelynek vízszintes ten-
gelyére az állomány típuscsoportokat helyezi el, függőleges tengelyére pedig az
erdőtípusok kerülnek. Utóbbiakat termőhelyük vízgazdálkodási foka szerint so-
rolja be 8 fokozatba. Az így rendezett típusok elnevezése is jól alkalmazkodik
ehhez az elvhez, a szélsőségesen száraztól kezdve vizesig terjed.

Ezek a típusok és elnevezésük általában — amint ezt a gyakorlat is szépen
bizonyítja — nagyon jól használhatók mindazon termőhelyek erdőtípusaiban,
ahol a vízellátottság egy meghatározott, szabályszerű, évenként periodikusan
ismétlődő menetet mutat. Ezeknél az évi csapadékmennyiség és a talajtípus, va-
lamint domborzati és kitettségi viszonyok alapján könnyen eldönthetjük a víz-
gazdálkodás fokát. Nehézség mutatkozott viszont azoknak az erdőknek a típus-